

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ
ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ ВЧЕНЬ”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ

ДП «Видавничий дім «Персонал»

2009

Підготовлено професором кафедри соціальної психології та соціальної педагогіки *Т. В. Кузнецовою*

Затверджено на засіданні кафедри соціальної психології та соціальної педагогіки (протокол № 8 від 16.05.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Кузнецова Т. В. Навчальна програма дисципліни “Історія психології та психологічних вчень” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 44 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Історія психології та психологічних вчень”, плани семінарських занять, вказівки до виконання контрольної роботи, варіанти контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2009
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Розуміння закономірностей та основних фактів історіогенезу психологічної науки є необхідним компонентом навчального процесу у становленні психолога-професіонала. Звернення до історії — це завжди проєкція в майбутнє, до нової перспективи фахового розвитку, а отже, діяння на якісно новому рівні можливого.

Програма курсу “Історія психології та психологічних вчень” призначена для ознайомлення студентів з історіогенезом психологічної думки, принципами і підходами до побудови історії психології та психологічних вчень як галузі психологічної науки, еволюцією психологічної думки у просторі міфічного, релігійного, художньо-образного та філософського способів пізнання світу. Вона охоплює проблематику становлення і розвитку психології, динаміки її предмета і методу, зародження і розгортання основних напрямів і шкіл у полі наукового способу пізнання світу.

Вивчення курсу “Історія психології та психологічних вчень” допоможе студентам глибше засвоїти психологічні знання і сформувані необхідні методологічні навички і вміння.

В результаті вивчення курсу студент повинен *засвоїти:*

- предмет, місце і роль історії психології та психологічних вчень у системі загальнонаукового та психологічного знання;
- основні етапи становлення та особливості розвитку донаукової психологічної думки;
- основні етапи становлення та особливості розвитку наукової психології;
- психологічні вчення, напрями та школи.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ ВЧЕНЬ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	<p>Змістовий модуль I. Загальні питання побудови і пояснення історії психології та психологічних учень</p> <p>Предмет, місце і роль історії психології та психологічних вчень у системі загальнонаукового і психологічного знання</p>
2	<p>Змістовий модуль II. Донауковий період розвитку психологічної думки</p> <p>Розвиток психологічних уявлень у контексті міфології та філософії Стародавнього світу</p>
3	Психологічна думка і релігійні ідеї в добу середньовіччя
4	Розвиток філософської і психологічної думки в епоху Відродження
5	Епоха Просвітництва і рух філософсько-психологічної думки
6	<p>Змістовий модуль III. Науковий період розвитку психології і система психологічних учень</p> <p>XIX ст. – зародження і становлення психології як науки</p>
7	Формування психологічних галузей і шкіл на межі XIX – XX ст. Методологія рефлексивності в історії психології XX ст.
8	Природничі спрямування у психології. Принципи інтеріоризації та екстеріоризації
9	Натуральне та соціальне у психіці людини: конфлікт між свідомим і несвідомим у психоаналітичному тлумаченні
10	Людська психіка в її суб'єктивній самодостатності: гуманістичне висвітлення
11	Канонічна психологія – перехід від XX до XXI століття у психологічному думанні
Разом годин: 162	

ЗМІСТ
дисципліни
“ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ ВЧЕНЬ”

Змістовий модуль I. Загальні питання побудови і пояснення історії психології та психологічних учень

Тема 1. Предмет, місце і роль історії психології та психологічних вчень у системі загальнонаукового і психологічного знання

Історія психології та психологічних учень, історія людської цивілізації загалом: напрями вивчення і тлумачення. Відмінності історії психології та психологічних учень від історіографічної психології та психології культури. Психологічне пізнання як діяльність. Місце і значення історії психології та психологічних вчень у системі наукового знання.

Методологічні принципи і підходи до побудови історії психології та психологічних учень: культурологічний, феноменологічний, екзистенціальний. Взаємозв'язок історії психології та психологічних вчень з іншими психологічними дисциплінами.

Предмет історії психології та психологічних учень, завдання розробки системи психологічної науки. Роль особистості вченого у розвитку історії психології та психологічних вчень. Специфіка, підходи і засоби організації історико-психологічного дослідження. Методи аналізу і тлумачення в історико-психологічному дослідженні. Способи пізнання світу та система психологічного виміру культурно-історичних епох.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Змістовий модуль II. Донауковий період розвитку психологічної думки

Тема 2. Розвиток психологічних уявлень у контексті міфології та філософії Стародавнього світу

Міфологічна і народна психологія. Психологічна природа анімізму. Фаталізм і магія в ранніх психологічних уявленнях. Ритуали як

основа психологічних уявлень. Ініціація та пізнання вікових особливостей психіки. Табу й ушанування мертвих.

Традиція і вчинок. Психологія “недіяння” і “правил поведінки” (даосизм і конфуціанство) у Давньому Китаї. Психологія нестриманої чуттєвості, страждання і звільнення від страждань (нірвана) у Давній Індії. Психологія вед, упанішад та буддизму. Духовна революція біблійного послання та фундаментальні біблійні ідеї. Людське і вселюдське в ідеології Пророчого руху.

Загальний нарис розвитку античної психологічної думки. Мікрокосмос і макрокосмос, ідеальне та матеріальне в структурі психічного. Матеріалістична психологія атомізму. Ерос і душа. Ідеалістична психологія про душу як форму тіла. Психологія софістики і філософський пошук людини. Сократівський принцип у психології. Платон про світ ідей і споглядання, що творить. Аристотель про людську душу і творчість. Поєднання мікрокосмосу і макрокосмосу в психології неоплатонізму.

Антична філософія в епоху імперії. Формування християнського духовного вчення.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Тема 3. Психологічна думка і релігійні ідеї в добу середньовіччя

Феноменологічний поворот у тлумаченні зв'язку між мікрокосмосом і макрокосмосом. Моральна історія як феноменологія людської душі. Душа і вище існування (Бог) — вихідна позиція середньовічної психології. Критика античних уявлень про душу. Моністичне тлумачення зв'язку тіла і душі. Проблема розвитку в ранньосередньовічній психології.

Схоластично-категорійна розробка проблем середньовічної психології. Томізм і категорійна “сума” психології. Фома Аквінський і Сігер Брабантський. Символізм середньовічної думки. Психіка як образ та атрибут буття в психології Данте. “Божественна комедія” і людська форма пошуку вищих цінностей. Образ Беатріче в структурі психологічних понять середньовіччя.

Патристика: розробка біблійного послання і філософствування у вірі. Теологія і схоластика про людину та її душу. Схоластика як спроба категорійного пояснення психічних явищ за відсутності посередніх ланок між всезагальним і одиничним.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Тема 4. Розвиток філософської і психологічної думки в епоху Відродження

Загальний поділ психології Відродження. Титанізм як принцип ренесансової психології творчості. Універсализм та індивідуація у психології Леонардо да Вінчі. Джордано Бруно і героїчний ентузіазм. Принцип єдності та боротьби протилежностей у визначенні психічного М. Кузанським. “Я” та “інший” – психологічні принципи Відродження. Ідеї, тенденції, спрямування гуманістико-відродницької думки: неоплатонізм, аристотелізм, скептицизм. Еразм Роттердамський і “філософія Христа”. Мартін Лютер і реформація церкви. Нікколо Макіавеллі і теоретизація автономії політики.

Ренесансові акценти у психологічних вченнях китайського буддизму, арабської та східнослов'янської психології.

Формування нового типу знання, що потребує поєднання науки і техніки. Микола Коперник. Галілео Галілей. Ісаак Ньютон. Френсіс Бекон: філософ промислової ери і науки.

Р. Декарт і роздуми про свідомість. Б. Спіноза і метафізика монізму. Пізнання і моральний ідеал. Г. Лейбниц: метафізика плюралізму. Основи монадології. Поняття “апперцепція” і “безсвідоме” в теорії Г. Лейбница. Основні риси концепцій асоціанізму.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Тема 5. Епоха Просвітництва і рух філософсько-психологічної думки

Девіз епохи: “Май мужність користуватися власним розумом”. “Просвітительський розум” проти метафізичних систем.

Просвітництво у Франції. Виникнення, структура і співробітники Енциклопедії. Д. Дідро: від деїзму до матеріалізму. Е. Кондільяк і гносеологія сенсуалізму. Вольтер: боротьба за віротерпимість. Ж. Ламетрі і природно-науковий підхід до проблеми людини і її психіки. Ж.-Ж. Руссо: про людину у “природному стані”.

Італійське Просвітництво. Етика англійського Просвітництва. “Шотландська школа” “здорового глузду”. Німецьке Просвітництво: характеристика, попередники, соціокультурне середовище. І. Кант і критичний поворот західної думки: “Критика чистого розуму”, “Критика практичного розуму”, “Критика спроможності судження”.

Визвольна війна і просвітницький рух в Україні. Стражденність та самодостатність людини у психології XVII ст. Бароківі форми моралі.

Р. Декарт, Т. Гоббс, Б. Спіноза, Б. Паскаль, Ф. Ларошфуко, Дж. Локк та ін. і психологія самопізнання. Загальні риси Просвітництва XVIII ст. Психологія індивідуального існування і трагедія бунтівного індивідуалізму. Дж. Байрон. Гегель і феноменологічний принцип у психології. Масонство як антипросвітництво. Психологія і революція. Сенсуалістична та натуралістична психологія.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Змістовий модуль III. Науковий період розвитку психології і система психологічних учень

Тема 6. XIX ст. — зародження і становлення психології як науки

Психологія в першій половині XIX ст. Рефлекторне вчення. Вчення про органи почуттів і головний мозок. Асоціативна психологія.

Створення діалектико-матеріалістичних основ психології в середині XIX ст. Позитивізм. Раціоналізм і волюнтаризм. Вульгарний матеріалізм. Матеріалістичне вчення російських революційних демократів. Діалектико-матеріалістичне вчення про психічну діяльність, психіку і свідомість.

Природничо-наукові передумови перетворення психології в самостійну науку. Фізико-хімічна школа у фізіології. Дарвінізм. Вчення про рефлекс. Психофізіологія органів почуття. Психофізика та дослідження довготривалості реакції. Наукова і сциєнтистська психологія.

Психологія як наука про безпосередній досвід, інтенціональні акти свідомості, здійснення психічних діяльностей. Перші наукові психологічні програми. Психологічна лабораторія В. Вундта. Система психології В. Вундта.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Тема 7. Формування психологічних галузей і шкіл на межі XIX–XX ст. Методологія рефлексивності в історії психології XX ст.

Методологія наукового пізнання. Формування науки як соціального інституту. Парадигми, цінності і норми науки. Основні пояснювальні принципи психології. Предмет і методи психології.

Психологічна наука і психологічна практика. Експериментальна психологія. Диференціальна психологія. Дитяча і педагогічна психологія. Зоопсихологія. Соціальна і культурно-історична психологія. Психотехніка. Структурна школа Е. Титченера. Вюрцбурзька школа. Функціоналізм в американській психології. Біхевіоризм. З. Фрейд і розвиток психоаналізу. Психологія форми (гештальтпсихологія).

Методологічний антипсихологізм і феноменологічна психологія. Е. Гуссерль. Екзистенція як спосіб, ціль і зміст буття людини. М. Гайдеггер. Символіка духа і психологічна система. Е. Кассіре́р. Вчинкові засади рефлексивності: універсальність та відповідальність буття. М. М. Бахтін. Психіка як “внутрішнє – буття”. Людина – вчинок – світ. С. Л. Рубінштейн.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Тема 8. Природничі спрямування у психології. Принципи інтеріоризації та екстеріоризації

Екстеріоризація психічного. Тілесний образ людини та характер її поведінки. О. О. Богомолець. Е. Кречмер. В. Шелдон. Дж. Таннер. Р. Кнуссман. Інтеріоризація вчинкової дії. Ідея рефлексу як повернення до вихідної точки поведінки. І. П. Павлов. В. М. Бехтерев. В. П. Протопопов. О. С. Залужний. І. П. Соколянський. К. М. Корнилов. М. О. Бернштейн. П. К. Анохін.

Поведінка під знаком стимулу. Класичний біхевіоризм. Дж. Вотсон. Небіхевіоризм. “Цілеспрямований біхевіоризм”. Е. Толмен. Оперантна поведінка. Б. Скінер. Гештальтпсихологія та інтеріоризація стимулу на базі його значення. В. Келлер. К. Коффка. М. Вертгаймер. Психологічна “теорія поля”. К. Левін. Ейдичний напрям у психології Е. Йенш. Кібернетичний напрям у психології. Механізми інтеріоризації в когнітивній психології. У. Найссер, Ж. Брунер, Дж. Гібон та ін.

Інтеріоризація як рух від дії до думки. Ж. Піаже. А. Валлон. С. Гемпшир. Дж. Мід. Структура і типи людської особистості. Г. Айзенк, Р. Кеттел. Етапи інтеріоризації та культура знака. Л. С. Виготський. Інтеріоризація у світлі теорії системної локалізації вищих психічних функцій людини. О. Р. Лурія. Наставничий смисл психічного як результат інтеріоризації. Д. М. Узнадзе. Теорія провідної діяльності та розвиток психіки. О. М. Леонт'єв. Теорія поетапного формування розумових дій. П. Я. Гальперін. Людина як суб'єкт діяльності. Б. Г. Анан'єв.

Культурно-гуманістична психологія в Україні. Роль суб'єктивності у провідній діяльності. Г. С. Костюк.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Тема 9. Натуральне та соціальне у психіці людини: конфлікт між свідомим і несвідомим у психоаналітичному тлумаченні

Психоаналіз як аналіз несвідомого “підслідді”. Психоаналіз та суміжні напрями психології. Катарсис як сублимація та перехід несвідомого у свідоме. З. Фрейд. Механізм індивідуалізації психічного. Компенсаційна форма катарсису. А. Адлер. Колективне несвідоме та його архетипи. Аналітична психологія К. Г. Юнга. Егопсихологія. Захисні механізми на службі катарсису в подоланні страху смерті. А. Фрейд.

Новий психоаналіз: зміщення акценту з природного на соціальне. Г. Саллівен. Конкуренція та зачароване коло людської культури. Ілюзія катарсису в боротьбі за існування. К. Горні. Катарсис як втеча від свободи. Е. Фромм.

Новітні форми та ідеї психоаналізу. Сублимація у творчості та катарсис. Г. Башляр. Структурний психоаналіз. Ж. Лакан. Феномен одновимірної людини в ідеології розвиненого індустріального суспільства. Г. Маркузе. Фрейдизм в Україні.

Психоаналіз і західна філософія ХХ ст. Герменевтика і психоаналіз: конфлікт інтерпретацій. П. Рікер. Психосинтез: від душевної кризи до вищого “Я”. Р. Ассаджолі. Популярний психосинтез. П. Феруччі.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Тема 10. Людська психіка в її суб'єктивній самодостатності: гуманістичне висвітлення

Самопізнання особистості у здійсненні та нездійсненні катарсису. Відкриття людини в гуманістичній психології. Ф. Северин. Особистість як єдність багатоманітного. Персоналізм В. Штерна. Соціальний атом та психодрама Дж. Морено. Персоналія без особистості. Г. Маррей. Психологічна теорія драми та реальна трагедія її автора. Ж. Політцер. Клієнтцентрована терапія К. Роджерса. Гештальттерапія та її джерела: екзистенціалізм і феноменологія. Ф. Перлз. Трансакційний аналіз. Е. Берн, Т. Харріс.

Екстаз і творчість. Осьовий час історичної творчості та подолання історії. К. Ясперс. Людина в історичному діянні. А. Тойнбі. Психологія в межах структурної антропології. К. Леві-Строс.

Пошук людиною смислу життя і логотерапія. В. Франкл. Смисл життя і життя, відповідне смислу. Стрес без дистресу. С. Сельє. Людина, що грає Й. Гейзінга. “Благоговіння перед життям”. А. Швейцер. Від смислу вчинку і життя до його стратегії. К. О. Абульханова-Славська.

Екстатичний смисл творчості: піднесення до вищої стадії буття у стані натхнення. Психологія творчості: від інтуїтивізму до гуманістичної традиції та від інтелектуалізму до біологізації. Творчість: фактори, риси, корені. Е. Торранс. Дж. Гілфорд. Г. Гутман. О. Я. Пономарьов. А. Кестлер. Екстатичний смисл ерогізму. Гормічна психологія В. Мак-Доугалл. Психологія “другої та першої статі” С. де Бовуар. Герменевтика М. Фуко. Ідея безкінечності. Ж. Дельоз.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Тема 11. Канонічна психологія — перехід від ХХ до ХХІ століття у психологічному думанні

Психософія вчинку — сходинки екстатичного буття. Вчинок як прафеномен. Праструктура вчинку. Вчинок і світ людини. Вчинок як минуше. Софійність учинку. Вчинок як основний пізнавальний осередок системи та історії психології. Психологія у світлі вчинково-ситуаційних відношень. Т. Томашевський та ін. Досвід систематизації психологічних знань. Психологія Ф. Зімбардо. Вихід до нового психологічного мислення: психіка, світ, мозок. Активність психічного: проблема творчості і самотворення.

Постання канонічної психології в історіогенезі науки. Система канонічної психології. Витоки канонічної психології. Структура канону. Від правчинку до канону. Канонічні форми психічного та психічних феноменів. Ідеологія в структурі вчинкового осередку психологічної системи. Загальнолюдське, класове та індивідуальне в ідеології як психологічна проблема. О. М. Раєвський. Смысл життя як провідна проблема ідеології. Є. Трубецької. Смысл життя у його всеосяжній повноті. Підхід до єдності універсального та унікального С. Л. Франкл.

Історико-психологічні дослідження ХХ ст. С. Л. Рубінштейн: проблеми історії психології та вчинковий осередок психологічної системи. Л. С. Виготський: відкриття у психології, його перетворення в пояснювальний принцип психологічної системи, історичний рух психологічної думки. Г. С. Костюк: історія психології та історія людської культури. Ю. Петер: історична доля людини залежить від рівня психологічного знання та його належного використання. А. О. Смирнов: історія психології як рушійна сила цієї науки. А. М. Ждан: періодизація становлення психологічних знань — найважливіше завдання історії психології. М. Г. Ярошевський: “історична рефлексія” у збагаченні поступу психологічних знань.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль І. Загальні питання побудови і пояснення історії психології та психологічних учень

Тема 1. Предмет, місце і роль історії психології та психологічних вчень у системі загальнонаукового та психологічного знання

1. Предмет історії психології та психологічних вчень.
2. Відмінність історії психології та психологічних вчень від інших дисциплін.
3. Проблеми, які вивчає історія психології та психологічних вчень, їх значення для психологічної науки.

4. Завдання історії психології: призначення та шляхи вирішення.
5. Методи історії психології та психологічних вчень.
6. Принципи історії психології, їх зміст та характеристика.
7. Підходи до вивчення психологічних знань в історії психології.
8. Психологічний аналіз існуючих способів пізнання світу.
9. Система психологічного виміру культурно-історичних епох.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Змістовий модуль II. Донауковий період розвитку психологічної думки

Тема 2. Розвиток психологічних уявлень у контексті міфології та філософії Стародавнього світу

1. Міфологічна і народна психологія.
2. Психологічна природа анімізму.
3. Ритуали як основа психологічних уявлень.
4. Ініціація і пізнання вікових особливостей психіки.
5. Табу й ушанування мертвих.
6. Психологія у Давньому Китаї.
7. Психологія у Давній Індії.
8. Духовна революція біблійного послання.
9. Матеріалістична психологія атомізму в Давній Греції.
10. Ідеалістична психологія про душу як форму тіла.
11. Психологія софістики.
12. Сократівський принцип у психології.
13. Платон про світ ідей і споглядання, що творить.
14. Аристотель про людську душу.
15. Формування християнського духовного вчення про людину і людську душу.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Тема 3. Психологічна думка і релігійні ідеї в добу середньовіччя

1. Моральна історія, як феноменологія людської душі.
2. Душа і вище існування (Бог) — вихідна позиція середньовічної психології.

3. Проблеми розвитку в ранньосередньовічній психології.
4. Схоластично-категоріальна розробка проблем середньовічної психології.
5. Томізм і категорійна “сума” психології.
6. Фома Аквінський і Сігер Брабантський.
7. Символізм середньовічної думки.
8. Психіка як образ та атрибут буття в психології Данте.
9. “Божественна комедія” і людська форма пошуку вищих цінностей.
10. Образ Беатріче в структурі психологічних понять середньовіччя.
11. Патристика, теологія і схоластика про людину і людську душу.
Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Тема 4. Розвиток філософської і психологічної думки в епоху Відродження

1. Титанізм як принцип ренесансної психології творчості.
2. Універсалізм та індивідуація у психології Леонардо да Вінчі.
3. Джордано Бруно і героїчний ентузіазм.
4. Принцип єдності та боротьби протилежностей у визначенні психічного М. Кузанським.
5. “Я” та “інший” – психологічні принципи Відродження.
6. Гуманізм як найважливіше явище духовного життя ренесансної Європи.
7. Ідеї, тенденції, спрямування гуманістико-відродницької думки: неоплатонізм, аристотелізм, скептицизм.
8. Еразм Роттердамський і “філософія Христа”.
9. Мартін Лютер і реформація церкви.
10. Н. Макіавеллі і теоретизація автономії політики.
11. Ренесансні акценти у психологічних вченнях китайського буддизму, арабської та східнослов'янської психології.
12. Формування нового типу знання, що потребує поєднання науки і техніки.
13. Микола Коперник. Галілео Галілей. Ісаак Ньютон.
14. Ф. Бекон: філософ промислової ери і науки.
15. Р. Декарт і роздуми про свідомість.
16. Б. Спіноза і метафізика монізму.

17. Пізнання і моральний ідеал. Лейбниць: метафізика плюралізму.
18. Поняття “апперцепція” і “безсвідоме” в теорії Г. Лейбниція.
19. Основні риси концепції асоціанізму.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Тема 5. Епоха Просвітництва і рух філософсько-психологічної думки

1. Просвітництво у Франції.
2. Виникнення, структура і співробітники Енциклопедії.
3. Д. Дідро: від деїзму до матеріалізму.
4. Е. Кондільяк і гносеологія сенсуалізму.
5. Вольтер: боротьба за віротерпимість.
6. Ж. Ляметрі і природно-науковий підхід до проблеми людини і її психіки.
7. Ж.-Ж. Руссо: про людину у “природному стані”.
8. Італійське Просвітництво.
9. Етика англійського Просвітництва.
10. Німецьке Просвітництво.
11. І. Кант і критичний поворот західної думки.
12. Визвольна війна і просвітницький рух в Україні.
13. Стражденність та самодостатність людини у психології XVII ст.
14. Барокові форми моралі.
15. Р. Декарт, Т. Гоббс, Б. Спіноза, Б. Паскаль, Ф. Ларошфуко, Дж. Локк та ін. і психологія самопізнання.
16. Загальні риси Просвітництва XVIII ст.
17. Психологія індивідуального існування і трагедія бунтівного індивідуалізму. Дж. Байрон.
18. Гегель і феноменологічний принцип у психології.
19. Масонство як антипросвітництво.
20. Психологія і революція.
21. Сенсуалістична та натуралістична психологія.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Змістовий модуль III. Науковий період історії психології та психологічних учень

Тема 6. XIX ст. – зародження і становлення психології як науки

1. Психологія в першій половині XIX ст.
2. Рефлекторне вчення.
3. Вчення про органи почуття і головний мозок.
4. Асоціативна психологія.
5. Створення діалектико-матеріалістичних основ психології в середині XIX ст.
6. Діалектико-матеріалістичне вчення про психічну діяльність, психіку і свідомість.
7. Природничо-наукові передумови перетворення психології в самостійну науку.
8. Фізико-хімічна школа у фізіології.
9. Вчення про рефлекс.
10. Психофізіологія органів почуття.
11. Психофізика та дослідження довготривалості реакції.
12. Наукова і сциєнтистська психологія.
13. Психологія як наука про безпосередній досвід.
14. Психологія як наука про інтенціональні акти свідомості.
15. Психологія як наука про здійснення психічних діяльностей.
16. Перші наукові психологічні програми.
17. Психологічна лабораторія В. Вундта.
18. Система психології В. Вундта.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Тема 7. Формування психологічних галузей і шкіл на межі XIX – XX ст. Методологія рефлексивності в історії психології XX ст.

1. Формування науки як соціального інституту.
2. Парадигми, цінності і норми науки.
3. Основні пояснювальні принципи психології.
4. Предмет і методи психології.
5. Психологічна наука і психологічна практика.
6. Експериментальна психологія.

7. Диференціальна психологія.
8. Дитяча і педагогічна психологія.
9. Зоопсихологія.
10. Соціальна і культурно-історична психологія.
11. Психотехніка.
12. Структурна школа. Е. Титченера.
13. Вюрцбурзька школа.
14. Функціоналізм в американській психології.
15. Біхевіоризм.
16. З. Фрейд і розвиток психоаналізу.
17. Психологія форми (гештальтпсихологія).
18. Методологічний антипсихологізм. Іntenція та життєвий світ людини. Е. Гуссерль.
19. Екзистенціалізм. М. Гайдеггер.
20. Символіка духа і психологічна система. Е. Кассіер.
21. Вчинкові засади рефлексивності: універсальність та відповідальність буття. М. М. Бахтін.
22. Психіка як “внутрішнє-буття”. Людина-вчинок-світ. С. Л. Рубінштейн.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Тема 8. Природничі спрямування у психології. Принципи інтеріоризації та екстеріоризації

1. Екстеріоризація психічного. Будова тіла і характер людини. Е. Кречмер.
2. Факторний аналіз будови тіла у зв'язку з психічними особливостями людини. Дж. Таннер.
3. Історіографічне порівняння типологій будови тіла. Р. Кнуссман.
4. Інтеріоризація вчинкової дії. Ідея рефлексу в поведінкознавстві.
5. Поведінка як вища нервова діяльність і “муки совісті”. І. П. Павлов.
6. Рефлексологічна теорія психіки та ідея індивідуації. В. М. Бехтерев.
7. Розвиток ідеї цілісності в рефлексологічному дослідженні організму людини. В. П. Протопопов.
8. Рефлексологічне вчення про колектив. О. С. Залужний.
9. Рефлексологічні ідеї біологічної та соціальної зумовленості людської поведінки. І. П. Соколянський.

10. Реакція як вихідна ланка поведінки. К. М. Корнилов.
11. Ідея рефлекторного кільця і функціональні механізми поведінки. М. О. Бернштейн.
12. Теорія функціональних систем. П. К. Анохін.
13. Поведінка під знаком стимулу. Біхевіоризм.
14. Гештальтпсихологія.
15. Кібернетичний напрям у психології.
16. Когнітивна психологія.
17. Операціональна теорія інтелекту Ж. Піаже.
18. “Післядія” як нова форма буття індивіда. А. Валлон.
19. Думка і дія. С. Гемпшир.
20. Відношення розуму, “Я” і суспільства. Дж. Мід.
21. Структура й типи людської особистості. Г. Айзенк, Р. Кеттел.
22. Етапи інтеріоризації та культура знака. Л. С. Виготський.
23. Інтеріоризація у світлі теорії системної локалізації вищих психічних функцій людини. О. Р. Лурія.
24. Настановчий смисл психічного як результат інтеріоризації. Д. М. Узнадзе.
25. Теорія провідної діяльності та розвиток психіки. О. М. Леонтьєв.
26. Теорія поетанного формування розумових дій. П. Я. Гальперін.
27. Людина як суб’єкт діяльності. Б. Г. Ананьєв.
28. Роль суб’єктності у провідній діяльності. Г. С. Костюк.
29. Культурно-гуманістична психологія в Україні.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Тема 9. Натуральне та соціальне у психіці людини: конфлікт між свідомим і безсвідомим у психоаналітичному тлумаченні

1. Психоаналіз як аналіз несвідомого “післядії”.
2. Психоаналіз та суміжні напрями психології.
3. Катарсис як сублимація та перехід несвідомого у свідоме. З. Фрейд.
4. Механізм індивідуалізації психічного. Компенсаційна форма катарсису. А. Адлер.
5. Колективне несвідоме та його архетипи. Аналітична психологія К. Г. Юнга.
6. Егопсихологія. Захисні механізми на службі катарсису в подоланні страху смерті. А. Фрейд.

7. Новий психоаналіз: зміщення акценту з природного на соціальне.
8. Інтерперсональна теорія катарсису. Г. Саллівен.
9. Людія катарсису в боротьбі за існування. К. Горні.
10. Катарсис як “втеча від свободи”. Е. Фромм.
11. Новітні форми та ідеї катарсису.
12. Сублімація у творчості та катарсис. Г. Башляр.
13. Структурний психоаналіз. Ж. Лакан.
14. Феномен одновимірної людини в ідеології розвинуеного індустріального суспільства. Г. Маркузе.
15. Фрейдизм в Україні.
16. Герменевтика і психоаналіз: конфлікт інтерпретацій. П. Рікер.
17. Психосинтез: від душевної кризи до вищого “Я”. Р. Ассаджолі.
18. Популярний психосинтез. П. Феруччі.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Тема 10. Людська психіка в її суб’єктивній самодостатності: гуманістичне висвітлення

1. Відкриття людини в гуманістичній психології. Ф. Северин.
2. Особистість як єдність багатоманітного. Персоналізм В. Штерна.
3. Соціальний атом та психодрама Дж. Морено.
4. Персоналогія без особистості. Г. Маррей.
5. Психологічна теорія драми та реальна трагедія її автора. Ж. Політцер.
6. Психологія особистості. Клієнтцентрована терапія К. Роджерса.
7. Гештальттерапія. Ф. Перлз.
8. Осьовий час історичної творчості та подолання історії. К. Ясперс.
9. Людина в історичному діянні. А. Тойнбі.
10. Структуралізм в психології.
11. Пошук людиною смислу життя і логотерапія. В. Франкл.
12. Психологічний стан абсурду. А. Камю.
13. Смысл життя і життя, відповідне смыслу. Стрес без дистресу. С. Сельє.
14. Людина, що грає Й. Гейзінга.
15. Стратегія життя. К. О. Абульханова-Славська.
16. Психологія творчості. Е. Торранс. Дж. Гілфорд. Г. Гутман. О. Я. Пономарьов. А. Кестлер. Р. Ролан.

17. Гормічна психологія В. Мак-Доугалла.
18. Психологія “другої та першої статі”. С. де Бовуар.
19. Герменевтика суб'єкта. М. Фуко.
20. Ідея безкінечності. Ж. Дельоз.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

Тема 11. Канонічна психологія – перехід від ХХ до ХХІ століття у психологічному думанні

1. Психософія вчинку – сходинки екстатичного буття.
2. Вчинок як прафеномен. Праструктура вчинку.
3. Вчинок і світ людини.
4. Вчинок як минуще.
5. Софійність вчинку.
6. Вчинок як основний пізнавальний осередок системи та історії психології.
7. Психологія у світлі вчинково-ситуаційних відношень. Т. Томашевський та ін.
8. Досвід систематизації психологічних знань. Психологія Ф. Зімбардо.
9. Вихід до нового психологічного мислення: психіка, світ, мозок.
10. Активність психічного: проблема творчості і самотворення.
11. Постання канонічної психології в історіогенезі науки.
12. Система та витоки канонічної психології.
13. Структура канону. Від правчинку до канону.
14. Канонічні форми психічного та психічних феноменів.
15. Ідеологія в структурі вчинкового осередку психологічної системи.
16. Загальнолюдське, класове та індивідуальне як психологічна проблема. О. М. Раєвський.
17. Смысл життя як провідна проблема ідеології. Є. Трубецькой.
18. Підхід до єдності універсального та унікального. С. Л. Франкл.
19. Історико-психологічні дослідження ХХ ст.
20. С. Л. Рубінштейн: проблеми історії психології та вчинковий осередок психологічної системи.
21. Л. С. Виготський: відкриття у психології, його перетворення в пояснювальний принцип психологічної системи, історичний рух психологічної думки.

22. Г. С. Костюк: історія психології та історія людської культури.
23. Ю. П'єтер: історична доля людства залежить від рівня психологічного знання та його належного використання.
24. А. О. Смирнов: історія психології як рушійна сила цієї науки.
25. М. Г. Ярошевський: “історична рефлексія” у збагаченні поступу психологічних знань.

Література [3–7; 9; 14–22; 26–29]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Мета контрольної роботи полягає у формуванні у студентів навичок самостійного пошуку необхідної інформації, опрацювання та осмислення теоретичного і практичного матеріалу за обраною темою та викладення тексту у письмовій формі. Тему контрольної роботи (реферативного дослідження) студенти вибирають самостійно.

Контрольну роботу слід виконувати в учнівському зошиті або на скріплених аркушах паперу формату А 4. На титульній сторінці вказують назву навчальної дисципліни (“Історія психології та психологічних вчень”), тему контрольної роботи, прізвище, ім'я та по батькові, домашню адресу і номер групи виконавця. Контрольна робота повинна містити план, основний текст, висновки і список літератури (не менше 5 першоджерел). На останній сторінці слід поставити дату виконання роботи і власний підпис. Роботу необхідно здати в наукову частину в визначені терміни. Обсяг та оформлення контрольної роботи мають відповідати “Методичним рекомендаціям до підготовки та оформлення контрольних завдань і випускних робіт”.

Вимоги до виконання варіантів контрольних робіт:

- 1) здійснити реферативне дослідження за однією зі 197 наведених тем семінарських занять;
- 2) виконати тестові завдання.

Вибір правильної відповіді (чи відповідей) передбачає коротке анотоване пояснення: чому вибрано саме цю відповідь.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант I

I. Здійсніть реферативне дослідження.

II. Виконайте тестові завдання.

1. Уявлення про історію як “хаос” базується на твердженні:

- а) історія загалом непізнана, оскільки окремі її факти і події не перебувають у причинно-наслідкових зв'язках;
- б) історія — це закономірна поява одного факту за іншим, що дає змогу встановити характер їх взаємозв'язку;
- в) завдання історика полягає не у встановленні хронології між подіями, а в описанні кожної окремої події як самостійного явища.

2. Перші давньогрецькі міфи було записано:

- а) у VI ст. до н. е.;
- б) у VIII ст. до н. е.;
- в) у VII ст. до н. е.

3. Метемпсихоз — це:

- а) мистецтво діалогу;
- б) визнання можливості переселення душі;
- в) визнання матеріальної сутності душі.

4. На думку Аврелія Августина, посмертного порятунку гідні душі:

- а) тільки благочестивих християн, які за життя довели щирість своєї віри;
- б) навіть тих, хто в земному житті перебував у злі;
- в) усіх, хто прийняв хрещення.

5. Вперше наука як форма соціальної практики виникла:

- а) в епоху Античності;
- б) в епоху барокко (XVII ст.);
- в) у XIX ст.

6. Факт одержання психологією статусу самостійної науки пов'язано:

- а) з визнанням світовою громадськістю її досягнень;

- б) з великою кількістю вчених, які займалися власне психологічними дослідженнями;
- в) з визначенням психологією власного предмета і методу.

7. Вчення про рефлекс — найважливіше для психології психофізіологічне вчення, що вперше згадується у зв'язку з ім'ям:

- а) І. П. Павлова в XIX ст.;
- б) Р. Декарта в XVII ст.;
- в) М. О. Бернштейна у XX ст.

8. Принципи гештальтпсихології розробив:

- а) У. Келлер;
- б) М. Вертгеймер;
- в) Д. Коффка.

9. Фундатором психоаналізу прийнято вважати:

- а) З. Фрейда;
- б) К. Юнга;
- в) А. Адлера.

10. Діяльнісний підхід у психології розробляли такі вітчизняні психологи:

- а) С. Л. Рубінштейн;
- б) Б. Г. Ананьєв;
- в) О. М. Леонтьєв.

Варіант 2

I. Здійсніть реферативне дослідження.

II. Виконайте тестові завдання.

1. Хронологічний підхід до розуміння історії будується на твердженні:

- а) хаос — це своєрідна хронологія, що задає специфічний засіб розуміння історії;
- б) між фактами і подіями в історичному процесі існують причинно-наслідкові зв'язки, що необхідно встановити, намагаючись осягнути зміст і закономірності історії;
- в) історичний процес — це метафора, за допомогою якої людина намагається виправдати власну безпомічність перед Часом.

2. Міфологічна свідомість — це:

- а) найпримітивніша форма відображувальної діяльності людської психіки;
- б) первинна форма відбиття світу, в основу якої покладено механізм, що “уособлює” апперцепції;
- в) засіб “згортання” у метафоричній уяві повноти та істинності світу.

3. Повітря вважав першоосновою світу:

- а) Анаксимандр;
- б) Геракліт;
- в) Анаксимен.

4. Першим діалектичні принципи розвитку світу сформулював:

- а) Анаксимандр;
- б) Геракліт;
- в) Перменід.

5. П'єр Абеляр написав твір:

- а) “Пізнай себе”;
- б) “Сума теології”;
- в) “Про Град Божий”.

6. В добу Відродження перекладачем на європейські мови більшості “Діалогів” Платона був:

- а) Еразм Роттердамський;
- б) Лоренцо Валла;
- в) Марсіліо Фічіно.

7. На думку біхевіористів, основним принципом поведінки людини є:

- а) гомеостатичний;
- б) адаптації;
- в) “стимулу і реакції”.

8. Проблемою “виокремлення” у вітчизняній психології радянського періоду займався:

- а) О. Р. Лурія;
- б) Д. М. Узнадзе;
- в) Б. Г. Анан'єв.

9. Екзистенціальний принцип у сучасній психології безпосередньо пов'язаний з екзистенціалізмом як філософським напрямом і його представниками:

- а) М. Гайдеггером;
- б) Е. Гуссерлем;
- в) Л. Шестовим.

10. Вчення С. Л. Рубінштейна про людину і світ базується на системі:

- а) механізмів психічної активності людини;
- б) поведінкових актів як інтегрального типу діяння людини у світі;
- в) ставлень людини до світу (світу речей, інших людей власного "Я").

11. Розвиток психологічної теорії творчості у вітчизняній психології пов'язано з іменами:

- а) О. Я. Пономарьова;
- б) В. А. Роменця;
- в) П. Я. Гальперіна.

Варіант 3

I. Здійсніть реферативне дослідження.

II. Виконайте тестові завдання.

1. Уявлення про історію як складну організовану систему базується на твердженні:

- а) історія — це складний пізнаваний процес, елементи якого подані окремими історичними фактами і подіями;
- б) історія — це складно організоване ціле, що існує за принципами багатовимірності та багаторівневості;
- в) історія — це деяка сукупність подій і фактів, що тільки за допомогою зусиль історика вишиковуються в певну систему.

2. Про Сократа відомо з таких історичних джерел:

- а) міфів;
- б) творів Платона і Ксенофонта;
- в) письмової спадщини Сократа.

3. Твердження, що міф — це “концентрована психологія людства” належить:

- а) З. Фрейду;
- б) К. Леві-Строссу;
- в) М. Еліаде.

4. “Метафізика” — це:

- а) родовід богів;
- б) наука про природу;
- в) наука про надчуттєвий світ.

5. Афоризм “Вірую, тому що абсурдно” приписується:

- а) Орігену;
- б) Василеві Великому;
- в) Тертуліану.

6. Першим мислителем, який запропонував оригінальну вітчизняну філософську систему, центральним постулатом якої було твердження “Пізнай себе”, був:

- а) Г. І. Челпанов;
- б) Г. Кониський;
- в) Г. Сковорода.

7. Поняття “вчинку” як основної пояснювальної категорії психології визнавали:

- а) С. Л. Рубінштейн;
- б) М. М. Бахтін;
- в) В. А. Роменець.

8. Філософсько-психологічні теорії історії як феномена створили:

- а) А. Тойнбі;
- б) К. Ясперс;
- в) М. О. Бердяєв.

9. Першим вітчизняним психоаналітиком прийнято вважати:

- а) І. Д. Єрмакова;
- б) Л. С. Виготського;
- в) П. Я. Гуревича.

10. Проблемою сенсу людського життя займалися:

- а) В. Франкл;
- б) Г. Сельє;
- в) А. Швейцер.

Варіант 4

I. Здійсніть реферативне дослідження.

II. Виконайте тестові завдання.

1. Культурологічний підхід до пояснення історії психології припускає:

- а) вивчення історії психології у зв'язку з історією людської культури загалом;
- б) необхідність ілюстрування фактів історії психології фактами культури;
- в) поєднання принципів психологічного і культурологічного аналізу у вивченні явищ історії.

2. Вираз “Шукаю людину” належить:

- а) Антисфену;
- б) Сократу;
- в) Діогену Синопському.

3. Поняття “апатія” у філософії стоїків означає:

- а) заперечення необхідності елементів громадського життя;
- б) безсторонне і безстрашне сприйняття життя;
- в) презирство до загальноновизнаних засад і норм життя.

4. Особливу роль у становленні християнської догматики в IV ст. відіграли:

- а) аріани;
- б) апологети;
- в) кашпадокійці.

5. Принцип титанізму був основним у розвитку культури в епоху:

- а) Античності;
- б) Середньовіччя;
- в) Відродження.

6. Енциклопедизм як загальнокультурне явище виникло в епоху:

- а) Античності;
- б) Наукової революції;
- в) Просвітництва.

7. Гуманістична психологія як самостійний напрям виник:

- а) на початку XX ст.;
- б) у середині XIX ст.;
- в) у XV-XVI ст.

8. Проблему інтелекту у психології вивчав:

- а) Дж. Гілфорд;
- б) А. Кестлер;
- в) П. Рікер.

9. “Особистість – це єдність різноманітного”, стверджував фундатор персоналізму:

- а) Е. Берн;
- б) У. Штерн;
- в) Р. Ассаджолі.

10. Принцип дії і “тіслядії” у психології вказує на:

- а) необхідність наукової рефлексії щодо досягнутого наукою на всіх попередніх етапах її розвитку;
- б) необхідність здійснення “крок за кроком” кожного етапу наукового розвитку;
- в) наявність двох різних позицій в оцінюванні кожного явища: 1 – що воно означає в конкретній історичній ситуації, 2 – що воно означає в контексті науки і культури загалом.

Варіант 5

I. Здійсніть реферативне дослідження.

II. Виконайте тестові завдання.

1. Конкретно-науковий підхід до пояснення історії психології реалізували:

- а) М. Г. Ярошевський;
- б) В. А. Роменець;
- в) К. Ясперс.

2. Ідею переселення дуи визнавав:

- а) Протагор;
- б) Платон;
- в) Аристотель.

3. Ідею про те, що річ існує безпосередньо в речі, стверджував:

- а) Горгій;
- б) Платон;
- в) Аристотель.

4. Філософським фундаментом теології Аврелій Августин обрав вчення:

- а) Аристотеля;
- б) Епікура;
- в) Платона і неоплатоніків.

5. Патристика виникла:

- а) у IV ст.;
- б) у II ст.;
- в) у VI ст.

6. Теологія – це:

- а) вчення про Бога;
- б) родовід богів;
- в) вчення про Логос.

7. Конституційні теорії особистості створив:

- а) Е. Кречмер;
- б) У. Шелдон;
- в) Дж. Таннер.

8. Теорію когнітивного дисонансу запропонував такий представник когнітивної психології:

- а) У. Найссер;
- б) Дж. Гібсон;
- в) Л. Фестінгер.

9. Структуралізм і постструктуралізм найхарактерніші як напрями сучасної філософської і психологічної думки:

- а) Франції;
- б) Німеччини;
- в) США.

10. Індивідуальність як принцип побудови психологічних теорій і створення самостійних напрямів у науці характерний:

- а) для XX ст.;
- б) для XV-XVI ст.;
- в) для кожної історичної епохи.

Варіант 6

I. Здійсніть реферативне дослідження.

II. Виконайте тестові завдання.

1. Визнання наприкінці XIX ст. психології як самостійної науки зумовлено:

- а) досягненням відповідного рівня розвитку світової культури;
- б) визначенням предмета і створенням методу наукового пізнання психологічної науки;
- в) визнанням світовою науковою громадськістю необхідності існування психології як науки.

2. Твердження “Пізнаю те, у що вірую” належить:

- а) Фомі Аквінському;
- б) П'єру Абеляру;
- в) Іоанну Скоту Еріугені.

3. В основу томізму покладено вчення:

- а) Платона;
- б) Аристотеля;
- в) Епікура.

4. Схоластика виникла з метою:

- а) розробки Символу віри;
- б) виправлення вчення “Отців церкви”;
- в) впорядкування та розробки з доступності християнської догматики.

5. Гуманісти критикували:

- а) праці “Отців церкви”;
- б) вчення томізму;
- в) християнське віровчення загалом.

6. Гермес Трисмегіст — це:

- а) реальний сучасник біблійного Мойсея;
- б) філософ-містик, який жив на початку нашої ери;
- в) міфічний персонаж, який поєднує риси стародавнього єгипетського бога Тот і старогрецького бога Гермеса.

7. Одне з перших психологічних вчень про емоційну сферу людини створив:

- а) Платон в добу Античності;
- б) З. Фрейд на початку XX ст.;
- в) Р. Декарт у XVII ст.

8. Філософсько-психологічну концепцію людини на основі уявлень про відносини людини і світу розробив:

- а) С. Л. Рубінштейн;
- б) О. М. Леонтьєв;
- в) Л. С. Виготський.

9. Герменевтика — це науковий метод пізнання, розроблений одним з напрямів сучасної філософської думки:

- а) екзистенціалізмом;
- б) феноменологією;
- в) персоналізмом.

10. Проблему “виокремлення” у вітчизняній психології радянського періоду розробляли представники психологічної школи:

- а) московської;
- б) тбіліської;
- в) ленінградської.

Варіант 7

I. Здійсніть реферативне дослідження.

II. Виконайте тестові завдання.

1. Історія психології — це:

- а) самостійна сфера наукового знання;
- б) галузь психологічної науки;
- в) одне з явищ світової культури та її генезису.

2. Анімізм — це:

- а) прояв міфологічної свідомості, що полягає в одушевленні явищ світу і наділenni їх здатністю впливати на життя людини;
- б) вчення про душу;
- в) характеристика первинного уявлення людини про світ.

3. Тартар — це:

- а) божественна сила любові;
- б) безформна першооснова світу;
- в) бездонне підземелля.

4. Найпопулярнішим серед гуманістів епохи Відродження було вчення античного філософа:

- а) Аристотеля;
- б) Демокріта;
- в) Платона.

5. В Європі інтерес до Епікура відродив:

- а) Франческо Петрарка;
- б) Лоренцо Валла;
- в) Данте Алігьєрі.

6. Пантеїзм — це:

- а) всебожіє — визнання присутності Бога в усій природі;
- б) визнання первинності матерії стосовно свідомості;
- в) визнання того, що розум — головне знаряддя пізнання.

7. Трактат “Моя таємниця, або Книга бесід про презирство до світу” написав:

- а) Лоренцо Валла;
- б) Пікоделла Мірандола;
- в) Франческо Петрарка.

8. Гуманісти підтверджували:

- а) “Буття Боже може бути доведене п’ятьма шляхами”;
- б) “Вір, щоб розуміти”;
- в) “Диво велике є людина”.

9. Найяскравішими представниками неофрейдизму вважаються:

- а) К. Хорні і Г. Саллівен;

- б) А. Адлер;
- в) Е. Фромм.

10. Кібернетичний напрям у сучасній психології розробляли:

- а) Н. Віннер у теорії “розумного робота”;
- б) У. Ешбі в логіко-кібернетичній теорії;
- в) Д. Прібрам у теорії “мов” мозку, поведження і свідомості.

Варіант 8

I. Здійсніть реферативне дослідження.

II. Виконайте тестові завдання.

1. Психологічна теорія історії як феномена дає змогу:

- а) на основі уявлень про явища “історичного минулого” створити вчення про закономірності історичного процесу з метою здійснення перспективного і прогресивного прогнозу явищ “історичного майбутнього”;
- б) відновити психологічний контекст життя людей у різні історичні епохи;
- в) побудувати систему психологічних прийомів “адаптації людини до сучасних історичних умов”.

2. Міфологічна свідомість створила міф як:

- а) фантастичну, емоційно насичену картину світу;
- б) замітник реальної моделі світу;
- в) пояснювальну модель світу, що містить прообрази найсучасніших наукових знань.

3. Родоначальниками світу у Гомера були:

- а) Океан і Тефіда;
- б) Хаос і Гея;
- в) Хронос і Фанос.

4. Метафізика — це:

- а) родовід богів;
- б) наука про природу;
- в) наука про надчуттєвий світ.

5. Нікколо Макіавеллі стверджував:

- а) основою людської діяльності є “інтерес”;

- б) “Я мислю, отже, я існую”;
- в) “Людина — найбільше диво”.

6. “Золоте сторіччя схоластики” припадає на таке століття:

- а) XIII;
- б) XI;
- в) XIV.

7. Мішель де Монтень стверджував:

- а) “Краще бути сміливим, ніж обережним”;
- б) “Чим, як не магією, займався той, хто перший поклонився Христу?”;
- в) “Життя — ось моє заняття і моє мистецтво”.

8. Гуманістичний ідеал людського суспільства описав:

- а) Нікколо Макіавеллі;
- б) Мішель де Монтень;
- в) Томас Мор.

9. Фундатором транзакційного аналізу в сучасній психології прийнято вважати:

- а) Е. Берна;
- б) Ф. Перлза;
- в) К. Ясперса.

10. Систему канонічної психології розробив:

- а) Ф. Зімбардо;
- б) В. А. Роменець;
- в) Ж. Дельоз.

Варіант 9

I. Здійсніть реферативне дослідження.

II. Виконайте тестові завдання.

1. Вчення про процес історії як зміну цивілізацій розробив:

- а) А. Тойнбі;
- б) К. Ясперс;
- в) П. Сорокін.

2. Перші давньогрецькі міфи було записано:

- а) у VI ст. до н. е.;
- б) у VIII ст. до н. е.;
- в) у VII ст. до н. е.

3. Давні греки були переконані, що боги жили:

- а) у безповітряному просторі;
- б) на горі Олімп;
- в) у Тартарі.

4. Поняття “буття” і “небуття” ввів у філософію:

- а) Фалес;
- б) Геракліт;
- в) Перменід.

5. Розкол церков на православну і римо-католицьку відбувся:

- а) у 988 р.;
- б) у 1215 р.;
- в) у 1054 р.

6. Еразм Роттердамський своє вчення назвав:

- а) “філософія Христа”;
- б) “апологія насолоди”;
- в) “загальна релігія”.

7. Вчення про сенс життя людини з позиції “абсурду” розробив:

- а) Ст. Цвейг;
- б) Л. Толстой;
- в) А. Камю.

8. Фундатором психосинтезу в сучасній психології прийнято вважати:

- а) Р. Ассаджолі;
- б) П. Феруччі;
- в) П. Рікера.

9. Вчення про “осьовий час” як ключовий момент людської історії створив:

- а) Ж. Політцер;
- б) Г. Маррей;
- в) К. Ясперс.

10. Когнітивна психологія як самостійний напрям сформувалася під впливом учених:

- а) Л. Фестінгера;
- б) У. Найссера;
- в) Г. Маркузе.

Варіант 10

I. Здійсніть реферативне дослідження.

II. Виконайте тестові завдання.

1. Предмет психології як науки у процесі її історіогенезу:

- а) зазнає істотних якісних змін;
- б) залишається незмінним;
- в) піддається спробам різних інтерпретацій, залишаючись по суті незмінним.

2. Міфологічна свідомість як характеристика поведінки людини:

- а) доміфологічного і міфологічного періодів;
- б) епохи Античності;
- в) за всіх часів і всіх історичних епох.

3. Афоризм “Людина — міра всіх речей” належить:

- а) Сократу;
- б) Протагору;
- в) Аристотелю.

4. Аристотель розробив основні закони:

- а) атомістичного матеріалізму;
- б) логіки;
- в) ерістики.

5. В епоху Відродження Платонівська Академія була заснована:

- а) у Мілані;
- б) у Римі;
- в) у Флоренції.

6. Філософія виникла:

- а) у VIII ст. до н. е.;
- б) у VI ст. до н. е.;
- в) у IY ст. до н. е.

7. “Королем гуманістів” називали:

- а) Томаса Мора;
- б) Марсіліо Фічіно;
- в) Еразма Роттердамського.

8. Операціональну теорію інтелекту створив:

- а) С. Гемпшир;
- б) Ж. Піаже;
- в) Дж. Мід.

9. Психологія у сучасному науковому світі сприймається як:

- а) психологічна теорія;
- б) школа психотерапії;
- в) філософсько-психологічне вчення про рушійні сили поведінки людини.

10. За твердженням представників впливових філософських і психологічних напрямів найактуальнішою проблемою сучасного світу є проблема:

- а) людини і сучасного суспільства;
- б) людини і навколишнього середовища;
- в) внутрішньої духовної цілісності людини.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Історія психології, людської культури і цивілізації.
2. Психологія як природнична наука: визначення, напрями, персоналії.
3. Психологія як галузь гуманітарного наукового знання: визначення і засади.
4. Історія психології і завдання розробки системи психологічної науки.
5. Історичне формування предмета психології.
6. Історичне формування методу психології.
7. Методологічні принципи і підходи до побудови історії психології.
8. Культурологічний принцип в історії психології.
9. Феноменологічний принцип в історії психології.
10. Екзистенціальний принцип в історії психології.
11. Міф як джерело психологічної думки.

12. Уявлення про природу міфу: теорії і персоналії.
13. Анімізм і метемпсихоз як категорії міфологічної психології.
14. Метаморфози, тотемізм як категорії міфологічної психології.
15. Фаталізм, магія та їх подолання в межах раннях психологічних вчень.
16. Розвиток психологічної думки в контексті філософії Давнього світу.
17. Сократ: життя, вчення, доля.
18. Платон: вчення про світ ідей.
19. Платон: ідея безсмертя душі.
20. Платон: вчення про державу та її устрій.
21. Платон: вчення про Ерос.
22. Аристотель: вчення про душі.
23. Платон: вчення про багатовимірність психічного світу, красу і гармонію.
24. Розвиток психологічної думки в контексті обрядів і звичаїв Київської Русі.
25. Християнство як основа середньовічної філософії і психології: релігійно-філософські витоки та ідеї.
26. Християнське вчення про зміст людського буття.
27. Психологія патристики: представники й основні ідеї.
28. Аврелій Августин і його вчення.
29. Зародження схоластики: умови та історичне покликання.
30. Вчення Фоми Аквінського “про сутність”.
31. Загальна характеристика розвитку філософської і психологічної думки в епоху Відродження.
32. Італійське Відродження: видатні особистості та напрями філософування.
33. Ренесансна психологія творчості.
34. Титанізм як принцип ренесансної психології.
35. Філософська і психологічна думка в добу наукової революції.
36. Філософія Нового часу. Декарт і Бекон.
37. Рефлекторне вчення і психологія Р. Декарта.
38. Система філософії Бенедикта Спінози.
39. Монадологічна метафізика Г. В. Лейбніца.
40. Розвиток емпіризму в науці: Т. Гоббс, Д. Локк, Д. Юм.
41. Особливості розвитку психологічної думки в епоху слов'янського бароко.
42. Психологія французького матеріалізму епохи Просвітництва.

43. Психологія людини і самопізнання у творах Г. Сковороди.
44. Психологія теоретичного і практичного інтелекту. І. Кант.
45. Ідея “втечі від свободи” у “Феноменології духу” Гегеля.
46. Психологія народів і її елементи. В. Вундт.
47. Принцип індивідуалізації у психології XIX–XX ст.
48. Принцип адаптації у психології XIX–XX ст.
49. Принцип дії і “післядії” в історії психології.
50. Рефлекторний принцип у психології.
51. Ідеї гуманістичної психології XX ст.
52. Позитивізм у філософії і психології.
53. Емпіріокритицизм у сучасній науці.
54. Конвенціоналізм і сучасна філософсько-психологічна думка.
55. Ніцшеанство і метафоричність філософсько-психологічної думки.
56. Німецький історизм: загальний аналіз.
57. Соціальний історизм Макса Вебера.
58. Прагматизм: напрями і представники.
59. Екзистенціально орієнтована психологія: традиції і підходи.
60. Феноменологічна психологія: традиції і підходи.
61. Герменевтика і можливості психологічного пізнання.
62. Філософія і психологія мови.
63. Персоналізм: виміри особистості.
64. Неосхоластика і нова теологія у психологічних інтерпретаціях сучасного суспільства.
65. Класичний психоаналіз З. Фрейда.
66. Структуралізм у філософії і психології.
67. Культурно-історична теорія психіки Л. С. Виготського.
68. Філософсько-психологічна концепція людини С. Л. Рубінштейна.
69. Розвиток ідей С. Л. Рубінштейна у працях А. В. Брушлінського та К. О. Абульханової-Славської.
70. Сучасна соціальна психологія: основні напрями, теорії, представники.
71. Сучасна вікова та педагогічна психологія: основні напрями, теорії, представники.
72. Сучасна медична психологія: основні напрями, теорії, представники.
73. Сучасна практична психологія: галузі, напрями, техніки, представники.

74. Сучасна психологія творчості: основні напрями, теорії, представники.
75. Теорія провідної діяльності О. М. Леонтьєва.
76. Гештальтпсихологія: принципи і представники.
77. Психологія поведінки: принципи і представники.
78. Неофрейдизм: принципи і представники.
79. Індивідуальна психологія А. Адлера.
80. Феноменологія і психологія: синтез засобів пізнання і тлумачення.
81. Психологічні погляди Г. С. Костюка.
82. Тбіліська школа “виокремлення”.
83. Психологічні центри Радянського Союзу і сучасних країн СНД.
84. Основні етапи розвитку психології в Україні.
85. Основні психологічні школи та наукові напрями української психології.
86. Історія розвитку психологічної думки в Києво-Могилянській академії.
87. Історія розвитку психологічної думки в Київському університеті: Г. І. Челпанов, В. В. Зеньковський та ін.
88. Теорія історії психології В. А. Роменця.
89. Сучасні вітчизняні та зарубіжні теорії історії психології.
90. Перспективи розвитку психологічної теорії і практики у XXI ст.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Актуальные* проблемы истории и теории психологии: Материалы конф. 19–20 нояб. — Ереван, 1976.
2. *Выготский Л. С.* Вопросы теории и истории / Собр. соч.: В 6 т. — Т. 1. — М., 1982.
3. *Ждан А. Н.* История психологии: от античности к современности. — М.: Педагог. о-во России, 2002.
4. *Корольчук М. С., Криворучко П. П.* Історія психології: Навч. посіб. — К.: Ельга; Ніка-центр, 2004. — 248 с.
5. *Криворучко П. П.* Історія психології: Курс лекцій. — К., 2003.
6. *Исторический* путь психологии: прошлое, настоящее, будущее. — М., 1992.
7. *Марциковская Т. Д.* История психологии. — М.: Высш. шк., 2002.

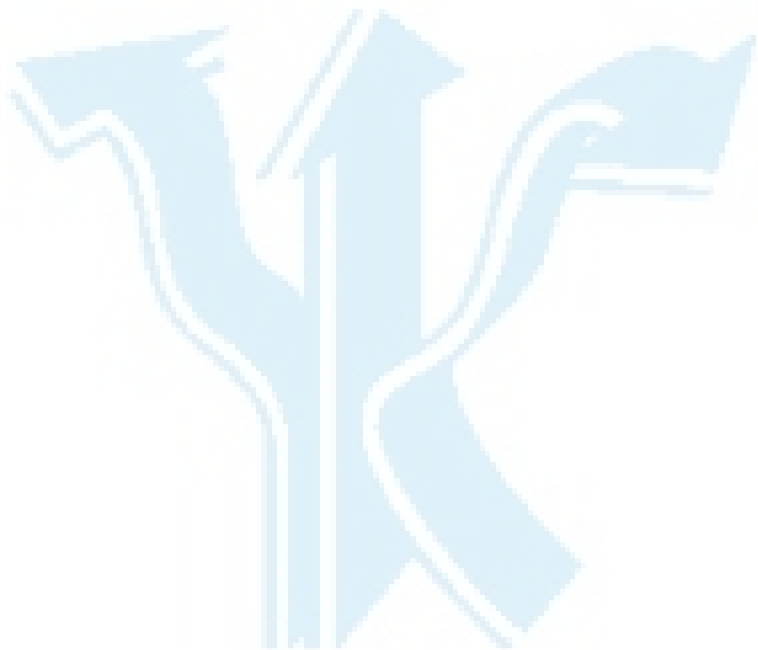
8. *Маслоу А.* Новые рубежи человеческой природы. — М., 1999.
9. *Морозов А. А.* История психологии: Учеб. пособие. — М., 2003.
10. *Обухов Я. Л.* Символ-драма и современный психоанализ: Сб. ст. — Харьков: Регион-информ, 1999.
11. *Основи консультативної психології.* Аналіз сучасних концепцій. — К., 1992.
12. *Психология:* Словарь. — М.: Политиздат, 1990.
13. *Роджерс К. Ю.* Взгляд на терапию. Становление человека. — М.: Прогресс, 1994.
14. *Роменець В. А.* Історія психології. — К.: Вища шк., 1978.
15. *Роменець В. А.* Історія психології Стародавнього світу і Середніх віків. — К.: Вища шк., 1983.
16. *Роменець В. А.* Історія психології епохи Відродження. — К.: Вища шк., 1988.
17. *Роменець В. А.* Історія психології XVII ст. — К.: Вища шк., 1990.
18. *Роменець В. А.* Історія психології епохи Просвітництва. — К.: Вища шк., 1993.
19. *Роменець В. А.* Історія психології XIX — початку XX ст. — К.: Вища шк., 1995.
20. *Роменець В. А., Маноха І. П.* Історія психології XX ст. — К.: Либідь, 2003.
21. *Роменець В. А.* Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження. — К.: Либідь, 2005.
22. *Роменець В. А.* Історія психології: XVII ст. Епоха Просвітництва. — К.: Либідь, 2006.
23. *Франкл В.* Человек в поисках смысла. — М.: Прогресс, 1990.
24. *Фрейд З.* Избранное. — М., 1990.
25. *Фрейд З.* Введение в психоанализ: Лекции. — М.: Наука, 1989.
26. *Ярошевский М. Г.* История психологии. — М.: Мысль, 1985.
27. *Ярошевский М. Г.* История психологии от Античности до начала XX века. — М., 1998.
28. *Ярошевский М. Г.* Краткий курс истории психологии: Учеб. пособие. — М.: Междунар. педагог. акад., 1995.
29. *Ярошевский М. Г. Петровский А. В.* История и теория психологии. — Т. 1.— Ростов н/Д: Феникс, 1996.

Додаткова

30. *Античное наследие в культуре Возрождения.* — М., 1984.
31. *Антология мировой философии:* В 4 т. — М., 1969.

32. *Асмус В. Ф.* Античная философия. — М., 1976.
33. *Ассафисали Р.* Психосинтез: теория и практика. — М., 1994.
34. *Братусь Б. С.* Аномалия личности. — М.: Мысль, 1988.
35. *Вундт В.* Очерк психологии. — М., 1897.
36. *Гроф С.* Путешествие в поисках себя. — М., 1994.
37. *Гуревич А. Я.* Категории средневековой культуры. — М., 1972.
38. *Донини А.* У истоков христианства. — М., 1989.
39. *Донченко Е. А.* Фрактальная психология. — К.: Знание, 2005.
40. *Ильенков Э. В.* Философия и культура. — М., 1991.
41. *История политических и правовых учений. Древний мир.* — М., 1987.
42. *История политических и правовых учений. Средние века и Возрождение.* — М., 1986.
43. *Канке В. А.* Философия. — М.: Логос, 2000.
44. *Лосев А. Ф.* Бытие, имя, космос. — М.: Мысль, 1993.
45. *Лосев А. Ф.* История античной эстетики: Ранняя классика. — М., 1963.
46. *Лосев А. Ф.* История античной эстетики. Софисты. Сократ. Платон. — М., 1969.
47. *Лосев А. Ф.* История античной эстетики. Аристотель и поздняя классика. — М., 1975.
48. *Лосев А. Ф.* История античной эстетики. Ранний эллинизм. — М., 1979.
49. *Лосев А. Ф.* История античной эстетики. Поздний эллинизм. — М., 1980.
50. *Лосев А. Ф.* Философия, мифология, культура. — М., 1991.
51. *Лосев А. Ф.* Эстетика Возрождения. — М.: Мысль, 1982.
52. *Льюис К. С.* Любовь, страдание, надежда. — М.: Республика, 1992.
53. *Майоров Г. Г.* Формирование средневековой философии. — М., 1979.
54. *Налимов В. В.* В поисках иных смыслов. — М.: Прогресс, 1993.
55. *Основи психології: Підручник.* — К.: Либідь, 2006.
56. *Переверзенцев С. В.* Практикум по истории западноевропейской философии. — М., 1997.
57. *Реале Д., Антисери Д.* Западная философия от истоков до наших дней: В 4 т. — СПб., 1994. — 1997.
58. *Рубинштейн С. Л.* Основы общей психологии. — М., 1989.
59. *Соколов В. В.* Средневековая философия. — М., 1979.
60. *Тойнби А. Дж.* Постигание истории. — М.: Прогресс, 1991.

61. *Франк С. Л.* Духовные основы общества. — М.: Республика, 1992.
62. *Фрейд З.* Толкование сновидений. — К.: Здоровье, 1991.
63. *Фромм Э.* Душа человека. — М.: Республика, 1992.
64. *Чаньшев А. Н.* Курс лекций по древней философии. — М., 1981.
65. *Этика* Ренессанса: В 2 т. — М., 1981.
66. *Ясперс К.* Смысл и назначение истории. — М., 1991.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни	
“Історія психології та психологічних вчень”	4
Зміст дисципліни	
“Історія психології та психологічних вчень”	5
Плани семінарських занять	12
Вказівки до виконання контрольної роботи	21
Варіанти контрольних робіт.....	22
Питання для самоконтролю	37
Список літератури	40

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *О. М. Коваленко*
Комп'ютерне верстання *А. М. Голянда*

Зам. № ВКЦ-4273

Формат 60x84/₁₆. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, пр. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*